

N á v r h

ZÁKON

ze dne 2021,

o zemském zřízení České republiky

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Zákon navazuje na tradici historických zemí Koruny české, které jsou označovány jako Čechy, Morava a Slezsko v preambuli Ústavy České republiky. Země Česká, země Moravskoslezská a hlavní město Praha jsou v rámci České republiky spravovány v souladu s Ústavou a tímto zákonem jako územní celky řízené a spravované orgány zemské samosprávy a zemské státní správy, jsou zemskými, státoprávními, hospodářskými i finančními samosprávnými celky České republiky ve smyslu tohoto zákona.

§ 2

1. Území odpovídající historickým zemím Moravy a Slezska jsou v tomto zákoně označovány jako země Moravskoslezská a pro zemi českou bude používán název Čechy.
2. Čechy a země Moravskoslezská mají právo na vlastní symboly, které schvaluje jejich zemský sněm a které vycházejí z historických symbolů, které země používaly.
3. Hranice mezi zemí Moravskoslezskou a Čechami jsou určeny historickými hranicemi, které si vzájemně odsouhlasí zemské sněmy obou zemí.
4. Sídla orgánů země stanoví zemský sněm.

§ 3

1. Základními územními celky zemí jsou obce, které se řídí zvláštním zákonem.

§ 4

Zemský sněm

1. Základními orgány v rámci zemského samosprávného uspořádání jsou zemský sněm a zemská vláda. Veškeré právní a jiné předpisy a rozhodnutí zemského sněmu a vlády musí být v souladu se zákony České republiky.
2. V Praze má postavení zemského sněmu zastupitelstvo hlavního města a jeho působnost je upravena zvláštním zákonem.
3. Zemský sněm je vrcholným orgánem země, do jehož působnosti náleží:
 - a) přijetí právních předpisů země,
 - b) určení sídla orgánů zemské samosprávy a dalších orgánů, o jejichž zřízení může sněm rozhodnout,
 - c) právo zákonodárné iniciativy vůči Parlamentu České republiky,
 - d) právo vyhlásit referendum ve věcech týkajících se země a jejích občanů,
 - e) volba a odvolání předsedy a místopředsedy sněmu a členů zemské vlády,
 - f) schválení rozpočtu země.
2. Zemský sněm je dále oprávněn:
 - a) stanovit postavení, práva a povinnosti poslanců zemského sněmu,
 - b) zřídit nebo zrušit zemské úřady, pokud navrhne jejich zřízení či zrušení zemská vláda nebo zákon za účelem výkonu přenesené působnosti státní správy,

- c) zavést zemské daně, poplatky či odvody, pokud mu to umožní zákon Parlamentu České republiky,
 - d) přijímat právní předpisy zejména v oblasti zdravotnictví, sociální oblasti, kultury a dalších oblastí, které mají přímý vztah k zemi a nespádají do působnosti Parlamentu České republiky.
3. Zemský sněm má 100 poslanců, kteří jsou voleni na čtyři roky a právo volit mají občané s trvalým pobytem na území příslušné země.
 4. Na volby do zemského sněmu se vztahují články Ústavy České republiky, které upravují volby do Poslanecké sněmovny, včetně přiměřené aplikace zákona, který stanoví další podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu voleb do Poslanecké sněmovny. Volby do zemského sněmu vyhlašuje prezident republiky, který je povinen vyhlásit první volby do 30 dnů od nabytí účinnosti tohoto zákona a v případě dalších voleb se postupuje obdobně jako v případě voleb do Poslanecké sněmovny.
 5. Postavení, práva a povinnosti poslanců zemského sněmu stanoví statut země, který jako právní předpis zároveň stanoví bližší podrobnosti týkající se organizace schůzí (zejména způsob svolávání, místo, frekvenci a způsob jednání sněmu, zřízení výborů, účast veřejnosti či zřízení kanceláře sněmu).
 6. Zemský sněm volí na své ustavující schůzi většinou přítomných předsedu a místopředsedu sněmu, přičemž ustavující schůzi svolá předseda vlády České republiky do 30 dnů po konání voleb do zemského sněmu.

§ 5

Zemská vláda

1. Zemská vláda je nejvyšším výkonným orgánem země, v jejímž čele stojí předseda.
2. Zemská vláda je volena a odvolávána zemským sněmem většinou hlasů všech jeho poslanců v tajném hlasování. Členové vlády jsou za výkon své funkce odpovědní sněmu.
3. Zemská vláda je kolektivním orgánem, kterou tvoří předseda, místopředseda a další 3 členové, pokud zemský sněm nerozhodne jinak.
4. Zemská vláda je povinna do 15 dnů po svém zvolení předstoupit před sněm a na základě předloženého programu ho požádat o vyslovení důvěry.
5. K platnosti usnesení vlády je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů.
6. Vláda zabezpečuje rozvoj země zejména v oblasti hospodářské, sociální, kulturní, jakož i v oblasti ochrany životního prostředí. Zajišťuje plnění právních předpisů země, kontroluje činnost orgánů země, včetně jmenování a odvolání ředitelů zemských úřadů, pokud je sněm zřídil, a dále schvaluje a kontroluje plnění svých rozhodnutí a nařízení.
7. K provedení právního předpisu sněmu a v jeho mezích může vláda vydávat nařízení.

§ 6

Rozpočet země

1. Země sestavuje na každý kalendářní rok svůj vlastní rozpočet, který schvaluje zemský sněm na návrh zemské vlády, která by měla vyvinout maximální úsilí, aby byl vyrovnaný.
2. Příjmem rozpočtu jsou zejména odvody, daně a poplatky od právnických a fyzických osob působících na území země a ostatní příjmy v rozsahu, jak stanoví zvláštní zákon.

§ 7

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dne 1. ledna 2022.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. Obecná část

Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného vztahu k rovnosti mužů a žen:

Současná úprava nezohledňuje historickou tradici existence moravského a slezského zemského uspořádání a omezuje se pouze na obecné deklamování o jejich existenci v preambuli Ústavy České republiky, čímž se snižuje pocit sounáležitosti každého občana s daným regionem, jak byl budován dlouhá léta.

Zákonem se navrhuje zřídit země namísto krajů, které nemají historické opodstatnění a jsou zbytečným mezičlánkem v samosprávě. Místo krajů budou existovat země, kde budou mít vlastní sněm, vládu a zemský úřad.

Zrušením krajů, jejich zastupitelstev, hejtmanů a jejich předimenzovaných úřadů dojde k podstatnému snížení nároků na státní rozpočet. Zřízení zemí bude vůči státnímu rozpočtu daleko méně nákladné.

Současná právní úprava má stejné dopady na muže i ženy.

Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k rovnosti mužů a žen, a vysvětlení její nezbytnosti jako celku:

Předložený zákon zavádí zemské uspořádání, jako tomu bylo v minulosti, kdy Českou republiku znovu rozlišuje na historické země – Čechy, Moravu a Slezsko s tím, že umožňuje, aby v daném historickém regionu vznikl zemský sněm, který bude rozhodovat o záležitostech, které se bezprostředně týkají daného regionu (země). Historické celky Moravy a Slezska jsou spojeny s ohledem na administrativní a veřejnoprávní zjednodušení celku. Název země Moravkoslezská je ostatně identický, jako byl používán od roku 1928, kdy tato země vznikla jako jeden samosprávný celek spojením dosavadní země Moravské a země Slezské. Zákon umožňuje stejné možnosti i pro historické území Čech (tj. zřízení sněmu a vlády).

Vzhledem ke skutečnosti, že ke dni vzniku zemí budou zrušeny kraje, bude nutné vymezit hranice mezi jednotlivými historickými územími, což nebude komplikované, protože se bude vycházet z historických hranic, jež jsou známy.

Je důležité zdůraznit, že zřízení zemského sněmu především na Moravě má hluboký symbolický význam, kdy dlouhá léta byly moravské a slezské země opomíjeny v důsledku centralizace většinového rozhodování státních orgánů, včetně parlamentu, v Praze. Rozhodování sněmu bude ale mít také praktický význam, protože bude upravovat záležitosti, které se bezprostředně týkají dané země (např. symbolika, otevřenost samosprávy vůči občanům země a další), aniž by docházelo k narušování zákonodárné moci, kterou má Parlament České republiky. Zemský sněm bude oprávněn vydávat právní předpisy, které ale nesmí být v kolizi se zákony České republiky.

Navrhovaná úprava nemá dopad na rovnost mužů a žen.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami a zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy se závazky vyplývajících pro Českou republiku z členství v Evropské unii:

Návrh zákona se předkládá s účinností od roku 2022, aby se důkladně vyhodnotila nutnost dopadů do ústavního pořádku, neboť bude muset být novelizována Ústava České republiky (vypuštění krajů a vložení zemského zřízení) stejně jako bude nutné zrušit ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků (krajů) a novelizovat relevantní ustanovení

dalších zákonů, kdy krajské úřady vykonávají přenesenou působnost státní správy. Rovněž se bude muset novelizovat zákon o rozpočtovém určení daní. Zákon nezasahuje přímo do zavedené rozdělení pravomocí na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní, ale důsledně vychází a odkazuje na články Ústavy ČR.

Předložený návrh je v souladu se závazky České republiky vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, stejně jako neodporuje požadavkům, které vyplývají z členství v Evropské unii. Každý členský stát EU si může upravit své vlastní státoprávní poměry podle vlastní úvahy a v souladu s přáním jeho občanů.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, dopady na životní prostředí, bezpečnost nebo obranu státu:

Navrhovaná úprava bude mít výrazný pozitivní dopad na státní rozpočet, protože sice vzniknou mzdové a jiné náklady pro představitele nově zřízených orgánů v jednotlivých zemích stejně jako náklady na organizaci a zajištění voleb do zemských sněmů, na druhou stranu se ale ušetří tím, že odpadnou náklady na kraje, jejich úřady a zastupitelstva, které jsou daleko početnější a tím i nákladnější.

O alokaci příslušných nákladů na vznik zemského uspořádání musí rozhodnout vláda ČR, který začlení příslušnou kapitolu do zákona o státním rozpočtu, který se vyhotovuje pro každý rok, a proto změna není komplikovaná. Za účelem fungování země a jejích orgánů bude muset dojít ke změně příslušného zákona o rozpočtovém určení daní, aby bylo jasné vymezeno, jakým způsobem budou rozdělovány příjmy ve prospěch nově zřízených zemí a následně budou i zohledněny v relevantní rozpočtové kapitole zákona o státním rozpočtu. Navrhovaná úprava nebude mít negativní dopad na rozpočty obcí a ostatní veřejné rozpočty v rámci rozpočtového určení daní.

Navrhovaná právní úprava nebude mít negativní dopad na podnikatelské prostředí České republiky, stejně jako nebude mít dopady na rodiny či specifické skupiny obyvatel (osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením, národnostní menšiny), ani dopady na životní prostředí či bezpečnost nebo obranu státu.

Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů:

Úprava nemá dopady na ochranu soukromí a osobních údajů.

Zhodnocení korupčních rizik:

Navrhovaná právní úprava respektuje protikorupční legislativu a nepřináší nová korupční rizika.

B. Zvláštní část

K § 1

Odkazuje se na preambuli Ústavy České republiky, která sice vychází z historické tradice rozdělení českých zemí na Čechy, Moravu a Slezsko, ale už v žádném právním předpisu není blíže zohledněno historické členění na jednotlivé země, což napravuje tento zákon. Zároveň se výslovně konstatuje, že zemské zřízení respektuje právní pořádek České republiky.

Vychází se ze skutečnosti, že dojde ke zrušení všech krajů, které jsou nyní zakotveny v Ústavě ČR a relevantním ústavním zákoně. Místo krajů budou zřízeny tři země (Čechy,

Moravskoslezská země a hlavní město Praha), které zjednoduší administrativní řízení a výkon přenesené působnosti státní správy. Podstatným aspektem zároveň je, že dojde ke snížení výdajů státního rozpočtu, které jsou při existenci krajů enormní.

K § 2

Zavádí se název pro jednotlivé země, jak jsou historicky zakotvené a používané, a to Čechy, Morava a Slezsko s tím, že v rámci administrativního zjednodušení se tímto zákonem navržené země dělí na tři – Čechy, Praha a dále se pro Moravu a Slezsko zřizuje společná Moravskoslezská země, aby se zbytečně nedrolil výkon státní správy a také se nezvyšovaly náklady (navíc oba regiony Morava a Slezsko měly k sobě v minulosti velmi blízko).

Mezi důležité pravomoci patří možnost rozhodnout si o symbolech země, pokud stávající nebudou legitimní zástupci země považováni za adekvátní. Stejně si může sněm rozhodnout, v jakém městě bude zřízeno sídlo země.

Hranice mezi zeměmi budou vyznačeny, pokud možno, ve stejných hranicích, jako tomu bylo v historii, kdy jejich vyznačení musí odsouhlasit sněmy obou zemí.

K § 3

Zákon respektuje stávající administrativní členění územních celků, jak stanoví hlava sedmá Ústavy ČR na obce a hlavní město Prahu. Nicméně dojde ke zrušení krajů a krajských úřadů a zastupitelstev, které nahradí země a jejich relevantní úřady, respektive sněmy.

K § 4

Moravský zemský sněm byl historickou zákonodárnou institucí na území Moravy, který se nijak nelišil od jiných zemských sněmů v regionu střední Evropy. Zřízení sněmu země Moravskoslezské neznamena, že by se přerušily vazby Moravy a Slezska k Čechám, ale zdůrazňuje se určitá autonomie a posiluje se symbolicky a také pravomocně význam, který oběma zemím historicky náleží.

Zemský sněm může v souladu s ustanovením článku 79 odst. 3 Ústavy vydávat právní předpisy, pokud je k tomu zákonem zmocněn, což tento zákon činí. Ustanovení taxativně stanoví, jaké jsou legislativní a další pravomoci sněmu. Zemský sněm má pravomoc vydávat předpisy, které přímo upravují specifikované oblasti v jeho územní působnosti a rozhodovat o výkonných orgánech země (vláda a případně další orgány).

Pro volby se analogicky použijí ustanovení Ústavy ČR pro volby do Poslanecké sněmovny a příslušného zvláštního zákona, na který Ústava ČR odkazuje. Povinnost vyhlásit volby do sněmu náleží prezidentu České republiky, kdy je zároveň upraveno, že do 30 dnů od účinnosti tohoto zákona musí prezident vyhlásit konání prvních historických voleb. Následné svolání zasedání sněmu náleží předsedovi vlády ČR, který kromě data konání prvního zasedání určí město v dané zemi, v němž se první zasedání sněmu bude konat. Další zasedání bude svolávat předseda sněmu, který bude zvolen na jeho prvním zasedání. Bližší podrobnosti svolání zasedání, jeho řízení a zřízení výborů a dalších náležitostí si stanoví sněm svým vlastním právním předpisem.

Poslanci zemského sněmu jsou voleni na 4 roky občany, kteří mají trvalý pobyt na území příslušné země, do jehož sněmu se volí, přičemž pro účely prvních voleb budou do sněmu Moravskoslezské země volit občané s trvalým pobytem na území krajů Jihomoravský, Zlínský, Olomoucký, Moravskoslezský a Vysočina a do země Čechy občané s trvalým pobytem v ostatních krajích kromě Prahy. Důvodem je skutečnost, že ještě nebudou vymezeny hranice mezi jednotlivými zeměmi, o nichž musí rozhodnout až nově zřízené sněmy. Dále bližší

podrobnosti pro fungování sněmu si stanoví samotný zemský sněm. Poslanci sněmu nemají imunitu jako poslanci Parlamentu ČR.

Výkon státní správy v oblasti přenesené působnosti, ale i samosprávy budou kromě zemské vlády vykonávat zemské úřady, o jejichž zřízení rozhodne sněm. Zemské úřady budou centralizovat předchozí rozhodovací činnost krajských úřadů, které budou zrušeny stejně jako samotné kraje. V čele zemského úřadu bude stát ředitel, kterého bude volit a odvolávat zemská vláda. Zemský sněm může rozhodnout, že se zřídí více zemských úřadů se stejnou věcnou působností v rozdílných městech, které mohou mít územní působnost pro předem vymezený region, aby občané nemuseli dojíždět zbytečně daleko.

K § 5

Vláda každé země musí respektovat rozhodnutí centrální vlády České republiky stejně jako rozhodnutí a předpisy zemského sněmu, jemuž odpovídá a který volí a odvolává její členy. Vláda rozhoduje v rámci svěřené pravomoci na území země, kde působí a rozhoduje o záležitostech, které se bezprostředně týkají příslušné země, zejména provádí závazné předpisy zemského sněmu.

K § 6

Základní ustanovení o rozpočtu každé země, který je navázán na zákon o státním rozpočtu České republiky, který bude ve svých rozpočtových kapitolách upravovat celkové příjmy a výdaje každé země, v jejichž rámci se bude rozpočet země pohybovat. Zákon o státním rozpočtu se připravuje na každý rok, a proto není legislativně složité ho upravit, aby nově zahrnoval i kapitoly pro jednotlivé země.

K § 7

Účinnost se navrhuje od 1. 1. 2022, aby byl dostatečný čas projednat a případně modifikovat předložený návrh zákona v rámci legislativního procesu tak, aby odpovídal právnímu pořádku České republiky, zejména je nutné novelizovat Ústavu ČR vypuštěním článků, které upravují kraje a vložit odkaz na tento zákon o zemském zřízení, s čímž souvisí i zrušení ústavního zákona o vytvoření vyšších územních samosprávních celků (krajů) a novelizace relevantních ustanovení dalších zákonů, kdy krajské úřady vykonávají přenesenou působnost státní správy. Zároveň bude nutné provést novelizaci především v zákoně o rozpočtovém určení daní, aby byla nastavena pravidla, jakým způsobem budou stanoveny daňové příjmy každé země.

V Praze dne 23. března 2021

Předkladatelé:

Jan Hrnčíř, v. r.
Tomio Okamura, v. r.
Radim Fiala, v. r.
Lubomír Španěl, v. r.
Jaroslav Foldyna, v. r.
Jaroslav Holík, v. r.
Monika Jarošová, v. r.
Pavel Jelínek, v. r.
Jiří Kohoutek, v. r.
Radek Koteň, v. r.
Karla Maříková, v. r.
Miloslav Rozner, v. r.
Radek Rozvoral, v. r.
Lucie Šafránková, v. r.
Radovan Vích, v. r.